

LATHUND

Förhållandet mellan funktioner–kategorier och kategorier–funktioner för de vanligaste kategorierna och funktionerna.

FUNKTION	KÄNNETECKEN	KATEGORIER	EXEMPEL
Predikat	Beskriver det som händer i satsen, det som äger rum.	Ett finit verb samt noll eller flera hjälpverb.	Bo läser en bok Bo skulle vilja kunna läsa en bok
Subjekt	Den/det som är det viktigaste i handlingen som beskrivs. Ofta den/det som agerar. Den/det som realiserar den händelse som det finita verbet beskriver. OBS! Svenska uppvisar fenomenet "formellt subjekt", dvs ett subjekt som bara fyller subjektspositionen utan att egentligen utföra handlingen!	Kan vara i stort sett vad som helst.	
		Substantiv / NP:n	Katten jagar musen Den lilla musen jagas av katten
		Verb / VP:n	Att sjunga är roligt
		Satser	Att han kommer är roligt
		Pronomen	Han kommer Det regnar
Direkt objekt	Den/det som är föremålet i/för en händelse. (Motsvarar kasusformen akkusativ.)	Substantiv / NP:n	Bo klappar katten Bo läser den tjocka boken Boken läser Bo
		Pronomen	Bo såg henne
		Verb / VP:n	Bo lovade att diska
		Satser	Bo lovade att han skulle diska
Indirekt objekt	Den/det som är föremålet för en handling. Svarar ofta på frågor som "för vem?", "åt vem?". (Motsvarar kasusformen dativ).	Substantiv / NP	Bo gav katten mat Katten gav han mat
		Pronomen	Bo gav henne en bok
Predikativ	Skolgrammatikens "predikatsfyllnad". Följer verb som "vara", "bliva", "heta", "kallas", "kalla", "benämna" osv. Säger oss något om subjektet eller objektet i en sats.	Substantiv / NP:n	Bo är präst Bo kallas bubben Bo kallar hunden en rackare
		Adjektiv / AP:n	Bo är ung
		Satser	Det bästa är att han kommer
Adverbial	Säger oss något om var, när, varför eller på vilket sätt (m m) som handlingen sker. Mycket ofta prepositionsfraser.	Substantiv / NP:n	Båten går måndagar Jag sportar alltid tisdagkvällar
		Satser	Vi äter middag när han kommer hem
	Kan även modifiera hela satser, med ord som t ex "inte".	Adverb / AdvP:n	Han kör alltid fort Han kommer inte hem
		PP:n	Han kommer på fredag
Attribut	Säger oss något om subjektet eller objektet (oftast substantiv) i en sats.	Substantiv / NP:n	Studenternas insats är imponerande
		Adjektiv / AP:n	En ung flicka läser en bok
		Verb / VP:n	En sjungande flicka är glad
		Satser	Bo, som är ung , läser många böcker Boken du köpte var dyr
Prepositionsobjekt	Objekt som ligger "dolda" i en prepositionsfras. Jämför "Jag ger honom boken" och "Jag ger boken åt honom".	PP:n (Prep + NP)	Jag ger en bok åt grannen
		PP:n (Prep + Pronomen)	Jag ger mat till honom Jag litar på Olle

KATEGORI	KÄNNETECKEN	FUNKTION	EXEMPEL
Substantiv / NP	Namn på "saker", ting och fenomen. De kan vara konkreta (t ex "katt") eller abstrakta (t ex "hat").	Som huvudord i en NP:	
		Subjekt	Katten sover Den lilla katten klappas av Lisa
		Direkt objekt	Lisa klappar den lilla katten Hunden klappar Lisa inte
		Indirekt objekt	Lisa ger katten mjölk
		Predikativ	Katten är ett jamande husdjur
		Adverbial	Han kom sjövägen Båten går varje måndag
		Bestämning i NP:	
		Genitivattribut	Kattens svans är grå Den lille pojken s hund skäller
		Kvantifikator	Katten har en skvätt mjölk i skålen
		Som NP i prepositionsobjekt:	
Prepositionsobjekt	Lisa ger mjölk åt den lilla katten Lisa slår till katten		
Verb / VP	Beskriver "vad som händer" eller "sker". Den handling som satsen berättar om.	Predikat	Lisa sjunger en visa Pelle skulle vilja kunna börja sjunga också
		Subjekt	Att sjunga är roligt
		Objekt	Hon lovade att sjunga
		Attribut	Det kom en sjungande flicka vägen fram
Adjektiv / AP	Beskriver egenskaper hos saker och fenomen. Säger oss "mera" om det som satsen beskriver. Ger lite "detaljer" så att säga.	I en nominalfras:	
		Attribut	En mycket grå katt med yvig svans
		Huvudord (vid ellips)	Den lilla katten är sötare än den stora
		Annars:	
		Predikativ	Kattungen är busig
Predikativt attribut	Lisa målar korgen röd Ingen dansar nykter		
Adverb / AdvP	Beskriver som adjektiv egenskaper. Ger oss extra information om handlingar, fenomen och beskrivningar.	Modifierar olika saker:	
		Verb / VP:n	Lisa springer fort Katten spinner ljudligt
		Adjektiv / AP:n	En väldigt söt katt
		Andra adverb / AdvP:n	En faktiskt väldigt söt katt
		Verbhandlingen	Lisa köper kanske mjölk
		Talhandlingen	Förmodligen kan jag komma
		Substantiv	Bara studenter kan komma
Satser (bi-)	Kan fylla i stort sett samma funktioner som nominalfraser.	Subjekt	Att han kommer är kul
		Direkt objekt	Jag hoppas att han kommer
		(Indirekt objekt går ej!)	–
		Predikativ	Det bästa är att han kommer
		Prepositionsobjekt	Jag litar på att han kommer
		Adverbial	Vi äter middag när han kommer
		Attribut	Det blir köttbullar som jag har stekt

Varning! Adjektiv som bestämmer substantiv i neutrum får ett finalt *-t* och ser därmed likadana ut som adverb.

Adjektiv (utrum)	En otrolig film!	Adverb (+ adjektiv)	En otroligt stor film!
Adjektiv (neutrum)	Ett otroligt skådespel!	Adverb (+ adjektiv)	Ett otroligt stort skådespel!